

O I S

O V I N Y

Nepostradatelný informační a inspirační zdroj pracovníků býv. OIS

Pravicový, liberálně-konzervativní chem.inž. občasník. Založeno r. 1996

Slovo úvodem

Tak už to je neuvěřitelných třicet let, co nám listopad 1989 přinesl svobodu. Trvalo mu to a vzhledem k osudovým osmičkám se opozdil o rok. Byla to ohromná změna a díky ní si dnes žijeme své životy svobodně v normální společnosti. Náš život už nezávisí na vůli či z vůli politiků. Dokonce současná situace nám ukazuje, že ač se politici hašteří, my si žijeme dobře. A tak to má být v normální společnosti. Jen někdy my sami neumíme s tou nabytou svobodou nakládat. Pleteme si ji s nárokem a zapomínáme, že jsou s ní svázány také povinnosti. Jen pak to může fungovat.

Díky kulatému výročí se bude zase pitvat, jak to tenkrát vlastně bylo. Dnes už je úplně jedno, jestli to bylo jen čisté vzepětí touhy po svobodě, nebo někteří mocipáni došli k závěru, že je třeba zavřít krám, předat moc a převléknout kabát. Důležité je, že patříme mezi demokratické, svobodné země a tento svůj statut si musíme umět i hájit.

Motto

„Hesla jsou pro dav, myšlenky jsou pro lidi.“

Z citátů, reklam, inzerátů a...

„Zlu k vítězství stačí, když dobří lidé nedělají nic. Kdo může zabránit zlu a nezabrání, je za ně odpovědný.“ *Talmud*

„Každý člověk by měl mít kvůli zachování rovnováhy přátele trojího druhu: mladší, stejně staré a starší.“

„Čokoláda je nejlepší investice. Koupíš 10 deka a získáš 2 kila.“

„Manželství to je, když se s někým vsadíš o polovinu majetku, že s ním budeš navěky.“

Víte, že?

- Slovo "mat" v šachu pochází z perského "Shah-Mat", což znamená "Král je mrtvý". Když napíšete do Googlu číslo 241543903 vyhledá vám spoustu lidí s hlavou v lednici. Ženy ve starém Egyptě měly více svobody, než je tomu v moderním Egyptě. Ve státu Iowa je legální propustit zaměstnankyni, protože je příliš sexy. Ženy mohou chodit legálně nahoře bez ve státech Havaj, Ohio, New York, Texas a Maine.
- Matematické kouzlo: $259 \times \text{"váš věk"} \times 39 = ?$. Zajímavý výsledek, vyzkoušejte. Pokud se dítě narodí na palubě letadla, může získat občanství země, ve které je zapsáno sídlo letecké společnosti. Impotence je důvod k rozvodu ve 26 státech USA.
- Skot není nejhorší v oteplování, nýbrž olivíny. <http://jdem.cz/femjn6>
- Lidé s Rh faktorem pozitivním lépe odolávají nepříznivému působení parazitů jako Toxoplasma nebo Cytomegalovirus. Pozitivní Rh faktor má na 84% Evropanů.

Zajímavá matematika

Rovnice $62 - 63 = 1$ zjevně není správná. Dovedli byste ji spravit přesunem jedné číslice jinam?

Kolikrát můžete od čísla 55 odečíst číslo 5? (pouze jednou, pak už to není nikdy 55)

Dotazy na z(a)bití

Kdyby všichni studenti u testů s pěti možnostmi a 50 otázkami tipovali náhodně, kolik z nich by dosáhl plný počet bodů?

Pravděpodobnost úspěchu u jednoho je $1/5^{50} = 1,125 \cdot 10^{-35}$. I kdyby test skládalo 5 milionů studentů, tak je pravděpodobnost byt' jediného úspěchu stále mizivá $5,63 \cdot 10^{-29}$. Z knihy „Co kdyby? R. Munroe

Jak je to s davem?

Člověk je člověk, ale mnoho lidí je dav. Každý z nás cítí nebo dokonce zažil ten rozdíl. Můžeme být dobrosrdeční, sebekritičtí a dbalí zákonů, ale jakmile se staneme součástí davu, stane se s námi podivná přeměna. Náhle se neřídíme vlastním svědomím, ale děláme to, co ostatní a jsme tak mnohem snáze ovlivnitelní nějakým vůdcem. Jak říká francouzský sociolog Gustav le Bon: *Jedinec, který je součástí davu, je o několik stádií civilizačního vývoje níže.*

Rozum působí na dav hlavně v negativním smyslu. Na dav nelze působit logickými úvahami a proto řečníci, kteří dokážou dav ovlivnit, působí na city a ne na rozum. Chceme-li dav přesvědčit, je třeba si uvědomit city, kterými je momentálně dav ovládán a předstírat sdílení těchto citů. V lidských davech hraje vůdce značnou úlohu. Vůdce nebývají zpravidla muži myšlenky, ale činu, vycházejí spíše z lidí nervózních a podrážděných.

Čisté a prosté tvrzení bez uvažování a důkazů je jedním z nejjistějších prostředků, má-li se nějaká idea uchytit v mysli davu. Čím je tvrzení stručnější, tím větší má autoritu. Nabývá však skutečného vlivu jenom tehdy, je-li ustavičně opakováno.

V davu jsme skryti, jsme jen jeho molekulou a v oblaku anonymity jsme schopni činů, za které se později stydíme. Identifikujeme se s davem a podléháme jeho „kolektivní duši“. Jednoduché ideje, která se ho zmocní.

Dav je velmi nebezpečná forma lidské existence. Bývá agresivní, ničí a rabuje. Panika davu zvyšuje počet obětí při požárech a neštěstích v přeplněných prostorách. Klidnější formou davu bývají demonstrace a manifestace. Každý ví, že demonstrace je úplně jiná, než politická schůze v malém sále. Na schůzi očekáváte a zaznívají tam myšlenky, programy a bývají zdůvodňovány. Může se zde i diskutovat a prezentovat odlišný názor. Nezkoušejte to však v davu demonstrace. Tam je úplně jiná atmosféra. I řečník ví, že mluví k jedincům v „přechodně nižším civilizačním stadiu“ a tomu se přizpůsobí. Používá jednoduché věty, apeluje na city, opakuje, burcuje. Nebere si servítky. V běžném životě by byl možná považován za vulgárního, ale tady je to ohnivý vůdce. A dav mu aplauduje. Jde o emoce a není náhodou, že se na demonstracích tak často uplatňují herci a umělci.

K čemu jsou tedy demonstrace dobré, když v civilizované společnosti vlády nemění ulice, ale volby? Jednak uvolní napětí, když se tam lidé vykřičí a také dávají určitý signál vládnoucí garnituře. Často signál matoucí a falešný, protože křičící pár procentní menšina je mnohem viditelnější, než mlčící většina. Jako signál o mínění lidí k různým problémům v mezivolebním období by byly mnohem vhodnější třeba internetové ankety, kdyby nebyly hacknutelné a zmanipulovatelné. To platí i o sociologických průzkumech. Tam by hovořil každý za sebe svým názorem.

Mějte tedy na paměti, že každá demonstrace je dav. Byly jím konec konců i ty dobré, které nám v r. 1989 přinesly svobodu. Proto pečlivě zvažujte, než někomu propůjčíte do davu svoji osobnost. Než dovolíte, aby vás na čas ovládla kolektivní duše davu. Ať už je to pro jakoukoliv myšlenku. Jste člověkem a měl byste jím zůstat za všech okolností. O svých argumentech přesvědčujte slovy a ne výkřiky.

Uvažování muž - žena

ŽENA:

Leží vedle mě, vůbec mě neobejme?

Kouká do stropu?

Kdo ví, nad čím asi přemýšlí?

Jsme spolu už dva roky?

Je to příliš dlouho - zřejmě je nejvyšší čas vyměnit mě za mladší?

Přece jen - za ty dva roky jsem dost přibrala?

Ted' se zamračil - to není dobrý?

Myšlenkama je úplně někde jinde?

Ztrácím ho, už pro něj asi nic neznamenám?

MUŽ:

Moucha na stropě?

Jak to k..va dělá, že nespadne?

z netu

Česká přísloví přeložená do vědecké češtiny

31. Podmínkou koexistence jedince druhu Homo sapiens a společenství druhu Canis lupus je sjednocení akustické signální soustavy. *Kdo chce s vlky žít, musí s nimi výt.*

32. U závodů na zpracování obilí, řízených mytologickými bytostmi je poměrně nízká produktivita práce vyvážena naprostou spolehlivostí. *Boží mlýny melou pomalu, ale jistě.*

33. Kinetická energie eroticky motivovaného bilaterálního, zpravidla heterosexuálního vztahu může být použita k transferu vysokých geologických útvarů. *Láska hory přenáší.*

34. Soustavnou výchovu mladého občana k obraně vlasti nelze srovnávat s občankou, zakládající výdělečný vztah na své laktační schopnosti. *Vojna není kojná.*

35. Schopnost operativně řešit životní situace k vlastnímu prospěchu na základě vyššího stupně intelektu hominis sapiens se nerovná drahám libovolného tvaru, vedeným jakýmkoli bodem prostoru. *Chytrost nejsou žádné čary.*

36. Odolnost rostliny, opatřené žahavými chloupky, vůči poklesu teploty pod 273,14 Kelvinů je dokonalá. *Mraz kopřivu nespálí.*

37. Částečná imobilita muskulatury, prýstící z pasivity příslušného cerebroorálního centra vede k souhrnu nepříznivých okolností pro jedince přímo fatálních a zbavených veškerých chloupků a jiného porostu. *Líná huba - holé neštěstí.*

38. Verbální komunikace, vedená s temně přitlumeným zabarvením a snížením decibelů na minimum slyšitelnosti, je v přímé korelaci s jednoduchým vyoráváním brambor. *Co je šeptem, to je s čertem.*

39. Informační kapacita jedince po sistaci srdeční činnosti je rovna plynovým zplodinám jeho metabolismu. *Mrtvý prd ví.*

40. Jedna horní končetina provádí očistu druhé horní končetiny. *Ruka ruku myje.* z netu

Trable vědeckých studií

Problematika platnosti vědeckých studií v případech, kdy na závěrech závisí velký ekonomický efekt je zapeklitá. Pak jen velmi obtížně existuje nestrannost a obvykle existují i dvojznačné výsledky. Nechávat pak posuzovat platnost vědeckých závěrů soudem je šílené. Seriózní soud by měl umět konstatovat, že za daných okolností nelze spor rozhodnout. Sem spadají spory o to, zda je nějaká látka natolik škodlivá, aby deterministicky vyvolávala nějakou nemoc. Chtěl-li by soud i v takových případech vynést konkrétní rozsudek, musel by oslovit větší množství expertů a de facto průměrovat jejich názory. To je ovšem v rozporu s tím, že o pravdě objektivního jevu nelze rozhodovat hlasováním, ale musí být podložena důkazy.

Simulace

Přítel Jan mě zase jednou překvapil, tedy až ve chvíli, kdy v lahvi Sauvignonu zbývaly tak sotva dvě deci. Zamyslel se, zaklonil hlavu a zeptal se mě, jestli jsem někdy uvažoval o tom, že celý vesmír včetně nás je jedna velká počítačová simulace probíhající v nějakém superpočítači inteligentních bytostí? „Tím myslíš Boha“, zeptal jsem se překvapeně? „Ne Boha, ale že to vše je založeno na spoustě řádků nějakého

software“. „A není to stejné“, kontroval jsem, „jestli něco krásného, složitého a fungujícího stvoří Bůh, anebo ti tvoji superinteligenti?“ „To rozhodně není“, bránil se Jan. „Základní je, jestli je realita opravdu hmotná, aspoň trojrozměrná, vyplňující časoprostor, a nebo jestli se nám jenom zdá, a vytváří všechny naše vjemy a závěry programově, jen třeba plošně.“ „Máš nějaký argument pro to, že bysme měli být simulací?“, zeptal jsem se. „No, snad jen to, že v jedné super vyspělé realitě bude probíhat celá řada simulací, možná statisíce a tak je pravděpodobnější, že jsme simulací, než tou samotnou realitou. A také jestli je kolem nás většina hmoty a energie temné o které nic nevíme, tak je něco špatně.“ Jde vůbec rozlišit skutečnost od iluze? Některé sny bývají taky tak živé, že nám dá práci uvědomit si, že je to jen nehmotný sen.

Snažil jsem se ho pochopit, ale tak nějak mi splyvalo, že jestli podstatě vesmíru říkáme Bůh, přírodní zákony a nebo supersoftware je tak nějak jedno. Důležitý je ten výsledek. Ale on trval na svém, i když je prý pro nás velmi obtížné rozhodnout mezi realitou a simulací. Připomnělo mi to dřívější diskuse o zlotřilém laborantu, který simuluje vesmír ve své Petriho misce na agaru, a když ho přestane bavit nebo zklame, tak ho prostě spláchně do záchodu. Ale tohle je prý něco jiného, vesmír může být třeba jen hologramem. „Dobře, ale ty bytosti jistě také vyhodnocují stav svých simulací a něco si ověřují, a pokud se jim to nebude líbit, mohou to vypnout. Velký třesk je třeba jen restart takového programu“, řekl jsem. „Třeba“, připustil, „ale měli bychom se snažit najít nějaký způsob, jak to rozhodnout. Jsme-li skuteční nebo simulováni.“ „No, počkej“, rozohnil jsem se, „třeba oni právě čekají na to, kdy nám dojde, že jsme jen simulací a tím pokus ukončí. Třeba těch simulací běží více vedle sebe za různých předpokladů a hledá se systém, kde to těm výtvarům dojde nejrychleji. To bys pak taky mohl svým objevem způsobit konec světa.“ „Zajímalo by mě, jak by to pak v té simulaci naprogramovali“, zadumal se Jan. „No třeba tak, že by se celým vesmírem rychlostí světa řítily fázový přechod, jako když v podchlazené sklenici rázem zamrzne tonik. Smázli by nás v rámci pravidel a bylo by“, řekl jsem.

Došli jsme k závěru, že možná přece jen existují nebezpečné a zakázané myšlenky, s kterými by si člověk neměl zahrávat. Napadla mě hned černá magie, kabela. Co když lidstvo už někdy bylo blízko tomuto poznání a zlí duchové a čáry jsou toho odrazem? Jevy neuchopitelné, nepochopitelné a zdánlivě absurdní, odporující zkušenosti. A proto se rozum snaží zapečetit tuto třináctou komnatu lidstva. Jan oponoval, že to spíš mohou být chyby v software. Žádný program není bez chyb, tím spíš takový o mnoha miliardách příkazů. Když program udělá chybu, cítíme najednou, že je něco špatně, jinak, než by mělo být podle všech pravidel. Vyskočí výjimka a chybová rutina to vzápětí napraví a svět je zase takový, jaký má být. To je tedy zajímavá definice zázraku, podivil jsem se. Za každým svatým je nějaký ten error.

„Myslíš, že je možné, že když programovali pokus s průchodem elektronů dvěma štěrbinami, tak udělali chybu, když chybně na stínítku vytvořili interferenční obrazec?“ „Možné to je“, připustil Jan. „A pak už museli zavést do fyziky, že světlo je současně proudem částic fotonů, ale i elektromagnetickým vlněním. A už se vezli a museli zavést nakonec i kvantovou mechaniku se všemi jejími absurdnostmi, kdy částice je současně na mnoha místech a teprve když se na ni podíváme, vyloupne se na nějakém místě.“ „To chceš říct, že za dinosaurů ještě kvantová mechanika nebyla a dodělali ji tam až v dvacátém století jako záplatu“, provokoval Jan. „No rozhodně si ji nikdo před tím nevšímal, ani jejich důsledků. To až s Planckem, Bohrem, Heisenbergem a jejich generací.“ Tak jsme zjistili, že oni takhle záplatují svou simulaci. Když je třeba změnit paradigma, narodí se přelomový vědec, jako třeba Koperník a zavede, že Země není středem vesmíru, ale obíhá kolem Slunce. Před tím možná tím středem byla. Podobně Newton či Einstein. „A co zkoušeli s Hitlerem a Stalinem“, namítl Jan? „Třeba nějaký sociolog zkoumal, co všechno si lidé dají líbit“, navrhl jsem. „No, vypadá to, že nás zkoumají, když nás vystavují stále novým situacím“, připustil Jan. „A to je možná ta záhada času“, napadlo mě, „že nám promítají jednu situaci za druhou a nám to připadá jako děj filmu. Pořád to běží dopředu, nevrací se to. Nemáme možnost opravy.“ „Ale oni také mohou chybu opravit jen v budoucnosti“,

poznámenal Jan. „A nepřekročitelnost rychlosti světla tam mají asi, aby nedošlo k přetečení registrů.“

Jana také napadlo, že modlitby k bohům jsou možná jen takové zpětné vazby nebo diskusní rubriky k jednotlivým programátorům a třeba i podle nich upravují simulaci. Je tedy všechno předem dané programem nebo máme svobodu rozhodování? To je přece kardinální otázka lidstva. To také nerozhodneme, v programu mohou být nějaké náhodné či chaotické prvky a náhoda a svoboda rozhodování mají k sobě nesmírně blízko. Hlavně se jim podařilo vzbudit v nás pocit vědomí a jedinečnosti a naši zvidavost. Jablko ze stromu poznání je vždy nakonec utrženo. Rozhodně nejsme jen pasivními diváky v kině, tedy aspoň někteří z nás. Pídíme se a zkoumáme. Kdo jsme a kam směřujeme. To, co člověk může, vždy nakonec stejně zkusí bez ohledu na důsledky. Konec konců to, že smysl života je také dost neuchopitelný, je možná záměrem programátorů. Kdo ví, co bude, až ho najdeme nebo prokoukneme simulaci. Jako v té sci-fi povídce až mniši najdou všechna jména boží, skončil svět. Může nás napadnout cokoliv nebo jen v rámci toho, co připouští program? Tvoříme nové pojmy nebo jen kombinujeme ty vložené? DNA je takovou naší občankou, kterou si nás označili. Nejsme však vázáni jen na hmotu, zavedli jsme abstrakci, objevili matematiku. Moji námitku, že taková simulace by byla nesmírně energeticky náročná a počítač by musel mít více atomů, než má vesmír, smetl Jan ze stolu s tím, že nevíme, z kolika rozměrného prostoru nás simulují. My taky hravě a úspěšně simulujeme na jednorozměrné přímce. Možná také čekají, jestli se u nás nevyvine celoplanetární vědomí nebo organizmus, kdy „já“ bude „my“. Bod Omega, jak ho definoval Teilhard de Chardin. Proto také zatím nezavedli mimozemšťany, aby nás to neovlivňovalo.

Také nás napadlo, že možná je naše simulace jen počítačovou hrou pro zábavu. Má jen pobavit, nic jiného. Vždyť i my máme spousty takových her, od stříleček až po simulace civilizací. Pak by to bylo se smyslem našeho života i vědy dost nahnuté. Nebereme se i my sami příliš vážně? Souvisí naše smrt s tím, že jsme už vyčerpali své možnosti a svoji úlohu v simulaci? A co když je naše simulace pro její tvůrce jen taková blbina, jako když my vytvoříme malé roboty, které se pohybují po stole, vyhýbají překážkám a dávají pozor, aby nespadli z toho stolu? Případá mi absurdní, že by vesmír mohl skončit, protože oni nedostali grant na další rok. Tvůrci simulace mohli dávno zaniknout, mohou mít na starosti úplně jiné věci, a všechno běží samo dál.

Samozřejmě nezůstalo u původní láhve dobrého vína. Myšlenky se rozbíhaly a zase vracely. Byl to příjemný večer a ani nevím, jak jsem se dostal do postele. Spal jsem jako dudek. Ráno byla hlava trochu zastřená, ale ne zas natolik, abych nezaznamenal na stole těch pár složenek a faktur. V tu chvíli mi bylo jedno, jestli jsem simulovaný nebo ne. Účty se platit musí.

"Pár" podstatných rozdílů mezi mužem a ženou:

Oslovení: Jdou-li spolu Lenka, Zuzka, Dáša a Majka do kavárny, oslovují se Lenko, Zuzko, Dášo a Majko. Jdou-li spolu Michal, Karel, Robert a Honza do hospody, oslovují se Tlust'ochu, Godzilo, Klikari a Smrad'ochu.

Placení: Když mají platit celkem 225.50, hodí Michal, Karel, Robert a Honza na stůl každý furiantsky stovku a tvrdí, že nemají drobné a nechtějí nazpět. Když mají platit společnou útratu děvčata, vytáhnou z kabelek kalkulačky.

Peníze: Muž za věc v ceně 10 Kč zaplatí 20 Kč, pokud ji potřebuje. Žena zaplatí 10 Kč za blbost v ceně 20 Kč, kterou nepotřebuje, protože je na to sleva.

Koupelna: Muž má v koupelně 5 věcí: kartáček na zuby, pastu, holicí strojek, mýdlo a ručník. Typická žena má v koupelně cca 337 věcí. Většinu z nich muž nedokáže identifikovat.

Hádky: Žena má v hádce vždy poslední slovo. Cokoli řekne poté muž, je začátkem další hádky.

Kočky: Žena miluje kočku. Muž říká, že miluje kočku, ale když se žena nedívá, klidně ji nakopne.

Budoucnost: Žena má obavy o budoucnost, dokud se nevdá. Muž nemá obavy o budoucnost, dokud se neození.

Úspěch: Úspěšný muž je ten, co vydělá víc peněz, než jeho žena dokáže utratit. Úspěšná žena je ta, která takového muže najde.

Manželství: Žena si vezme muže a doufá, že se změní, ale marně. Muž si vezme ženu a doufá, že se nezmění, ale marně.

Paráda: Žena se vyparádí, když jde nakupovat, zalít květiny, vynést smetí, zvednout telefon, přečíst si knížku nebo vzít ze schránky dopis. Muž se vyparádí na svatbu a na funus.

Přirozenost: Muž po probuzení vypadá stejně, jako když si šel lehnout. Žena během noci jaksi zoškliví.

Děti: Žena ví o svých dětech všechno. Ví o jejich objednávkách k zubaři, o jejich láskách, kamarádech, oblíbeném jídle, tajných obavách i nadějích. Muž si nejasně uvědomuje, že v baráku žijí jacísi malí lidé.

A na závěr myšlenka pro dnešní den: Ženatý muž může zapomenout na své chyby. Je zbytečné, aby si tutéž věc pamatovali dva lidé. *z netu*

Hacknutá čeština

Luketka – pohledná žena (*Look at her*)

Šukně – minisukně, která toho moc nezakrývá

Venčit kreditku – vyslat ženu s kreditkou šopovat do hypermarketu

Překozit – rozptýlit mužské myšlenky dekoltem

Ňádherná – krásná žena s pěknými ňadry

Ňadratizace – chirurgické zvětšení prsou

Ňaderný výbuch – když ženy na jaře konečně vyrazí jen v tričkách s výtřihem

Ňaderný útok – sen všech mužů *z netu*

Absolvent přírodovědy se ptá: „Proč to funguje?“

Absolvent techniky: „Jak to funguje?“

Absolvent ekonomky: „Kolik to stojí?“

Absolvent humanitních předmětů: „Chcete k tomu hranolky?“ *z netu*

Vzpomínka na Chorvatsko

Zajímavá přirovnání

Stačí mi hezký tělo, intelektu mám za dva.....

Byla jak pozdní sběr....

Usmívala se, až jí byly vidět korunky na šestkách....

Vypadla odtamtud jak mlčný zub....

Měla už svý za sebou, vždycky když odcházela z muzea, spustil se alarm

Muži líp vidí, než myslí....

Příbuzní jsou jako krajina, nejlepší pohled je z dálky

Culili se na sebe, jako by chtěli soutěžit, kdo má lepšího dentistu....

Byl schopen žít jen v alkoholové hydroponii....

Tě nakopnu, že tě ani Google nenajde.

sebráno ze života

Řešení úlohy: Je jednoduché $2^6 - 63 = 64 - 63 = 1$

A slovo závěrem

Kolik stojí lidský život? Humanisticky založení lidé odpoví, že má nevyčísitelnou hodnotu, ale ekonomové ministerstva zdravotnictví se musí zamýšlet i nad tímto fenoménem, protože musí s omezenými zdroji léčit všechny obyvatele. U zdravotních pojišťoven zdroje činily 307 mld. Kč/r. Na průměrného pojištěnce se vynaloží ročně cca 30 tis. Kč a na náročného (každý osmdesátý) pak 206 tis. Kč. Nejnáročnější pacient si vyžádal náklady 74 mil. Kč. Navíc léčba jednoho jediného procenta pojištěnců stála 77 mld. Kč, tedy celou čtvrtinu všech zdrojů. Přinejmenším ekonom napadne, kde je ta hranice, kdy už je třeba říct dost a kdy je třeba obětovat jedince pro zdraví a životy ostatních? Buďme rádi, že my tuto Sofiinu otázku řešit nemusíme, ale připusťme, že je zcela legální.